

A buddhizmus és a kereszténység I.

(Részlet Emánuel szellem nyilatkozatai c. műből)

(Szerk. megjegyzés: Szokatlanul hosszú a feltett kérdés, melyet érdemes alaposan elolvasnunk, mivel a kérdező összefoglalja a buddhizmus szellemi fejlesztő módszerének leglényegesebb vonásait.)

Kérdés:

Krisztus kijelentése, hogy Isten szellem és az egységes nagy szeretet, valamint az erre alapított szellemtan a keresztényekre és a spiritualistákra nézve kizárja, hogy visszanyúljanak a buddhizmusnak panteisztikus alapjára.

De mivel az egyházi szervezet mechanizmusa, amely tovább nem fejlődik, ennél fogva teljes megcsontosodásnak van alávetve, az előre törekvő emberiség szükségleteinek többé meg nem felel, ebből magyarázható ki, hogy korunkban a komoly emberek nagy száma a buddhizmus által ajánlott, egyéni átszellemüléshez menekül és az általa alkotott mechanizmust veszi igénybe, amely az érzelmek hullámozásának testi és szellemi fegyelmezése útján nagyobb mozgási és elmélyedési képességet ad, és így magasabb szellemi fejlődésre képesít. A gondolkodó ember, aki a maga voltaképpeni lényének, a maga természetfeletti énjének, jólétére törekszik és akit az uralkodó materialisztikus világnézet tarthatatlansága és vigasztalansága erre az irányra terel, ebben annál könnyebben otthon találja magát, mivel a főbb buddhista iratok és hagyományok az evangéliumoknak sok kardinális pontjával megegyeznek, és dacára az elmentésnek, mely alapjában a panteizmus és monoteizmus között van, a benső rokonságnak egy vonása húzódik mind a két tanon keresztül. Így a megváltás eszméje mindkettőben közös.

Krisztus azt mondja: "Az én országom nem e világból való", Indiában pedig az e világtól, ettől az állandó születés és meghalás helyétől való megváltás vágya egészen népszerű. Krisztus azt tanítja, hogy "szeressük felebarátunkat, mint magunkat". – A hindu, aki az egész természettel egynek érzi magát, ezt a szeretetet minden élőlényre kiterjeszti. A türelem, a nyugodtság, a békeszeretet Indiában ősidőktől fogva ismert erények voltak. Nevezetes összhang van az önmegtartóztatásról szóló tanban is. Ez Krisztusnak eme szavaiban van kifejezve: "Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel az ő keresztjét és kövessen engem", – az indiai aszkétáknál pedig az önfeláldozásnak és önmegtágadásnak oly meglepő példáit találjuk,

amelyek nekünk nyugatiaknak megfoghatatlanok.

A nyugati országok úgynevezett buddhistái a két tant forrásaikban igyekeznek szoros összefüggésbe hozni egymással, midőn azt mondják, hogy a hindu bölcsesség vetését századokkal ezelőtt hintették el a keletnek nyugati tartományaiban, de a régi vallási formákban és a zilált világi életben elcsenevészesedett. Jézusnak volt fenntartva ez Ázsiából eredt világosság vetésének az első termékeny talajt életével és tanításaival előkészíteni, és Ő ezt a szántóföldet a saját vérével itatta át. Ebből termett az egész nyugat számára az a gazdag áldás, melyet az evangélikusok terjesztettek. Helyesen teszik-e az ilyen keresztények, mindenik magáért, hogy ami az egész keresztény világnak közkinccsévé vált, azt újólag individualizálják és azon a nehéz úton járnak, – feltéve, ha erre különös hajlamuk van, – amelyen a buddhizmusnak kellett vezetni a világot?

II.

Ha a szellemtant, amint azt tőled kaptuk, a buddhizmus titkos tanával összehasonlítjuk, amelynek takaró fátyolát a Mahatmák, mint annak jelenlegi őrizői a teozófiai társulatok útján kissé föl-lebbentik, találunk a két tan között egész tömeg érintkezési pontot. Ide tartoznak a következők:

hogy a föld nagyon alsórendű helyet foglal el a csillagok között, és hogy a földi fejlődés csekély jelentőségű tagja a minden világot átölelő láncolatnak; hogy az emberiség mindig a szellemibb világok felé törekszik, amelyekben az élet a testi anyagoktól mindinkább megszabadul; hogy az ember fejlődésre képes lény, és hogy a jövő életben is a haladás törvényének lesz alárendelve; hogy a túlvilág az egyesek szükségéhez mért benső állapotok sorozata;

hogy a földön elkövetett bűnökért való vezeklés a közelebbi testet öltésekben megy véghez; hogy a földi életnek szellemi, erkölcsi és társadalmi egyenetlenségei a legközelebb múlt élet szükségképpen következményei; (a hinduknál az úgynevezett Karma); minélfogva az ember a maga jövő sorsát maga határozhatja meg;

hogy a halhatatlanságot folytonos nemesedés által kell megérdemelni; hogy a szellemi lények nem semmisülnek meg, hanem csak az embernek alsóbbrendű alaprészei bomlanak föl stb. Mind a két irány, a spirituális és a buddhista teozófiai egy célra törekszik; az ember átszellemülésére, de az erre vezető mó-

dokra nézve messze eltér egymástól.

A buddhista-teozófiai irány azáltal akarja célját elérni, hogy a léleknek és szellemnek benső fegyelmzését belülről indítja meg, és azt saját erejével, a gondolatoknak a külvilágtól való következetes elvonása és benső összpontosítása által, a legszigorúbb önsanyargatással összekötve, nehéz testgyakorlatokkal, mint külső segédeszközökkel mozdítja elő. Az egyénnek ezen az úton nagy önállóságra és szellemi szabadságra kell emelkednie, amidőn az örök törvényeket önként elfogadva, azoknak magát aláveti, s így már a földi életben kivezetődik a halálból: ily módon felköltődnek az emberben a szunnyadozó, de nem szervezetéhez kötött tulajdonságok és tehetségek, és öntudatlanul és akaratlanul fejlődve, de rendszeres fejlődéssel nemcsak intuitív tudás, hanem az a művészet is kifejlődik benne, mellyel némely homályos természeti erő felett is tud uralkodni. Ez az uralom fokozatokban, a szellemnek a testből való időleges kilépése által még életében nyilatkozik, mint p. o. az alvalatásban (hellsehen), távolbahatásban, a dolgok lényegének felismerésében, az elemek és mágikus erők fölötti hatalomban, a már megfutott előző életek és inkarnációk áttekintésében.

A spirituális vagy szellemi utat kívülről szerzett tapasztalatok egyengetik, az emberiség lelki és szellemi nemesedését pedig a szellemvilág külső látható eszközei, mint pl.: fizikai tünetények és szellemi nyilatkozatok által mozdítja elő, melyek az emberek öntudatába kerülnek. Ez mindenekelőtt azon a szilárd alapon nyugszik, melyet Krisztus vetett meg. Ez világos, széles és sok ember által járható út, s nincs szükségképpen világmegvetéssel, nélkülözésekkel és az önsanyargatásnak különféle nemével összekötve, és épp oly kevéssé van azoknak a nagy veszélyeknek kitéve, melyek azon az úton fenyegetnek, amelyen a buddhizmus vezet, és amely út csak kevés ember számára járható, akinek erre képessége van, mert keskeny, sokszoros és tekerős. Amit a spiritualista a maga fejlődéséhez kívülről kap, az őt hálára, alázatosságra kötelezi; ellenben az, amit az ember önmagából tud kifejteni, kiküzdeni, nagyon könnyen kevélységre vagy a kapottal való visszaélésre vezet. Az a kérdés most már, – tekintetbe véve mind a két irányt, – hogy vajon az egyénnek a maga ereje által kiküzdött önállósága és szabadsága hatályosabb-e és biztosabban vezeti-e őt az ember által elérhető szellemi tökéletességre, és hogy a spiritualistának, aki külső befolyásoknak kénytelen magát alávetni, és akinek az összpontosított erők

egyéniségére irányuló hatását nélkülöznie kell, nem sikerül-e mégis ugyanazt a magas célt elérnie?

Felelet:

Nem szabad figyelmen kívül hagynotok, hogy minden tanítás, ami a ti fejlettségi szinteteken álló Földnek adható, e világ alacsony fejlettségi szintje miatt kész egészet nem tartalmazhat, nektek tehát abszolút igazságot nem adhat, hanem annak csak egyes részleteit, visszhangjait. A különböző tanítások és vallások, amelyek a Földön valaha is léteztek, többé-kevésbé tartalmaznak ilyen visszhangot és az az ember, aki szellemi fejlettségének megfelelően mentes minden előítélettől és kiküzdötte magának a tiszta intuíciót, vagyis az igazság megérzését, mind meghallja ezeket a visszhangokat és egy melódiává foglalja össze, amely fejlődésének előrehaladásával mindig gazdagabb és teljesebb lesz.

Az elkövetkező időkben, amikor sok ilyen ember fog élni a Földeteken, az erős határfalak, amelyek ma még vallást vallástól és az igazságról alkotott véleményeket egymástól elválasztják, a fejlődés eredményeképpen, maguktól fognak ledőlni. Az igazság részletei egyesülni fognak és a mindezt holt súlyként körülvevő, lényegtelen dolgokat, mint ilyeneket, fel fogják ismerni. Ma még minden, valamely vallási felekezethez ragaszkodó ember azt hiszi, hogy az emberiség egykor az ő felekezetét fogja egyetlen igazságként elismerni és igen kevés olyan ember él manapság, aki a Föld lakóinak jövődjét szellemi fejlődését megérti.

A buddhista és teozófus, a keresztény és a spiritualista, ha az igazság megismerésére és a saját nemesítésére teljes erejével törekszik, egy tant sem szabad azért, mert az övével ellentétben van, már előre elvetni, hanem hallgatódzék, vajon előítélet nélküli fülei az igazság megpendüléseit más tanban is nem tudják-e éppen olyan tisztán meghallani, mint a neki rokonszenves tanban. Az átszellemült embernek tudnia kell, hogy ő a nagy egésznek a része és ennél fogva kötelessége ezt az egészet teljes erejével emelni és nemesíteni. Egy szellem inkarnációjának Földeteken két oka lehet: vagy előrehaladása van neki szüksége erre a testi ruhára, annak minden járulékával együtt, vagy azért, mert ebben jobban áll módjában áll testvéreinek segítséget nyújtani. Jól értsetek meg. Ez alatt az anyagi segítségnyújtás alatt nem azt értem, hogy az első sorban anyagi jellegű legyen, hanem azt, hogy neki anyagi burkolatra van szüksége ahhoz, hogy test-

véreinek szellemi segítséget nyújtson.

Ha egy ember, az egész részeként felismerte magát, ebből következtetni fogja, hogy minden szellemi vívmányát, amelyet szellemi fokozatához képest megszerezhetett, nem szabad olyan kis hágcsová tennie, amit azután félve őriz, nehogy hivatlanok rálépjenek – hanem az ő nagy és élő emberszereteténel és önzetlenségénél fogva, mely minden tettének rugója, vívmányait testvéreinek tovább adja, kincseit közöttük szétosztja, s a szeretet teljes ékesszólásával elmagyarázza nekik, mily drágák is azok. Ha egy szellem, testvéreinek segítése céljából valamely világban emberi ruhát ölt, elképzelhető-e, hogy elmenekül a világ elől? Ha egy úszni tudó embert fuldoklók vesznek körül, iszonyodni fog-e a víz nedvességétől és hidegségétől, vagy belevetve magát próbál-e segíteni testvéreinek? Igyekeztek megismerni a világot és uralkodni fölötte, akkor nincs szükségtek a világ kerülésére, hanem a világtól be nem szennyezve fogjátok működési körötökön áthaladva, missziótokat betölteni. Ítéljétek meg magatok, hogy ez egy exoterikus (külső, mindenki által érthető), vagy egy ezoterikus (benső, csak beavatottak részére érthető) tant igényel-e? Vajon Istennek nem ugyanaz az egy törvényvilága érvényesül-e bármely életre is, fokozattól függetlenül?

Képes vagy-e annak felismerésére, vajon testvéreid közül melyik valóban képtelen a szellemi tanításból hasznot húzni? Hogyan merészelnéd tehát a népnek az exoterikus tanok élettelen követéledelül odadobni? Krisztus tanait talán szétválasztotta ily módon? Ő azt mondta: "akinek fülei vannak a hallásra, az hallja". Te nem tudod, kinek van meg a képessége a hallásra; ezért ne fáradj bele a tanításba. Ne zárd ki magad az egészből, hanem kísérelj meg belőle annyit a magasba emelni, amennyi csak erőd-ből telik.

Az örök igazság visszhangjait a buddhizmus is tartalmazza, de a tiszta keresztény tanban egy gazdagabb, teljesebb melódia csendül fel. Vizsgáljátok meg mind a kettőt és ítéljétek magatok. Létezik egy szellemi önzés, amelybe az esik bele, aki tudatára jutott annak, hogy ő szellem és ennek következtében a szellemi előrelépésben rejlik boldogító nyeresége, mégis képtelen elválasztani az igazi lemondást annak látszatától. Aki aszkétikus életet él, és szellemi előrehaladása érdekében magát a világtól félve elkülöníti, az még nem ismerte fel az e célhoz vezető igazi utat. Ti szellemek! Mindnyájotoknak Krisztusokká kell lennetek. Arról a boldogságról, amelyet szellemi fejlődésetek

útján a szellemházában elértetek, örömmel kell lemondanotok, ha testvéreitek megsegítéséről van szó. Nem az emberi test leve-tése volt Krisztus áldozatának és szeretetének bizonyága, hanem az Ő szellemi boldogságának letétele, hogy testvéreim segíthessen. Csak egyszer valahára már meg akarnátok érteni emberek, hogy mi a célja az emberi ruhának, a testnek! Az egyik csak azon örömknek él, amelyeket ez az öltözék tesz számára hozzáférhetővé, azaz amit bizonyos értelemben az materializálva nyújt neki, a másik megismeri ezeknek az örömknek a hiábavalóságát s ebben a szegény emberi ruhában a veszélyek forrását látja és a maga bűneit és fogyatkozásait ennek a terhére rója. Ahelyett, hogy saját bukásának következményét látná az anyagban, amely Isten kegyelméből híddá változott a hazatérő úton, elárasztja az anyagot – mint bűnei okozóját – gyűlöletével. Azonban minden szellem, aki az őt körülvevő taneszközök és az előrehaladását biztosító szerszámok segítségével kiharcolta magának a tiszta megismerést – minden ilyen szellem rendíthetetlen szilárdsággal kel át az anyagon, nem vet meg egy megjelenési formát sem, az öltözéket, mint olyant készségesen felismeri és hordja.

Teszi ezt vagy azért, mert ez az öltözék a szellemi énjéhez igazított törvényszerű burka, amellyel a leggyorsabban haladhat az érettség felé, vagy pedig azért, mert habár arra már saját érése érdekében nincs szüksége, de azt, "egyenruhaként", a testvéreire történő külső hasonlatosság célja miatt – amire ma még szükség van – mégis készséggel magára húzza, így értette meg magát velük. E ruhának nem tulajdonít nagyobb értéket, mint amennyi azt megilleti. Ezért nem fog sem a ruháért élni, sem azon igyekezni, hogy azt fáradtságos munkával átlukasztgassa, így hozva felszínre a maga valódi énjét. Az igazi ének, vagyis a szellemnek megvan a maga megjelenési formája: az asztráltest. A gazdag ismeretekkel rendelkező ember azonban nem arra törekszik, hogy miképpen tudná ezt az asztráltestet keresztül kényszeríteni az emberi ruhán, hanem csak szellemei előmenetelét, Istenhez való közeledését tartja szem előtt, és ezt, kedves emberek, egyedül a tetterős felebaráti szeretettel lehet elérni.

Az ilyen ember számára, az igazi önzetlenségből fakadóan egy gazdag terület fog kitérülközni: az örömteli lemondás területe, ahol életerejét át tudja adni küszködő felebarátjainak. Egy ilyen embernek nincs semmi ideje arra, hogy erőkre tegyen

szert és éljen velük, hanem minden összesűrűsödött erőszilánkot pótol az az erő, amelynek forrása az Istenség maga. Minden dolog éréseinek megvan a maga ideje. Az ember, mint ilyen, előrehaladásában, fejlődésében kötve van annak a világnak a fejlődéséhez, amely neki hazája. Földetek következő idejének szellemi korszakában az ember, az örök törvények megismerése révén, egy bizonyos fokig megszabadul azon véges törvények kényszerétől, amelyek őt fejlettségi fokának megfelelően most még körülveszik. A fejlődés azonban nem a kényszerektől való szabadulásból fakad, hanem a szabaddá válás csak következménye a fejlődésének. Akkor majd fejlettségi fokotok következményeképpen magától kapjátok meg azt, amit a buddhista fáradtságos gyakorlatok révén ér el. Ha a buddhista a gyakorlataira szánt idő alatt, szeretetének erejével egyetlen küszködő testvérszellemmel segített volna, vagy a néma fájdalom egy könnyét az örök igazságosság és örök szeretetre hivatkozással felszárított volna, – közelebb kerülne az Istenséghez. Ne engedjétek, hogy ítéletekben a mágikus erők csillogó tűzijátékai tévútra vezessenek, amelyeket az ember, különböző utakon kiküzdhet magának, sőt buddhista gyakorlatok által tényleg ki is küzd. Azt mondjátok, hogy ha a bizonyos természeti erők feletti uralom egy elért fejlettségi fokozat következménye, akkor a legjobb, átszellemült embernek kell a legnagyobb hatalommal rendelkeznie. Ténylegesen azonban a fakír, aki alacsonyabb fejlettségi fokon áll nála, az ilyen erők felhasználásában őt mégis túlszárnyalja. Az a szellem, aki önmagát felismerte, aki valódi célja és rendeltetése tudatára jutott, összes erejével e cél elérésére törekszik. Ez a cél pedig lényé tökéletességének az elérése. Az odavezető út, széles, fénylő, az Istenségből közvetlenül kiáradó, a mindenségen áthatoló sugárzása: a szeretet. Ha egy szellem a megismerés és szellemi erő ilyen fokát elérte és azt minden külső megjelenési formában képes megőrizni, akkor imitt-amott alámerül valamely homályos világba, az anyag köpönyegét, mint szükséges összekötő kapcsot vállalva, hogy testvéreinek fáklavívője és a szeretet hirdetője legyen.

Számára az anyag nem szükséges az előrelépéshez, és egy szempillantásra sem zavarja annak a látványa, amiből már kinőtt. Nincs szüksége semmiféle gyakorlatokra, legyenek azok buddhista vagy egyéb aszkétikus jellegűek. Nincs szüksége spirituális tanításra sem, mert ő egy tudatos szellem, megismerése által az igazságban él, és szeretete – mely olyan nagyhatalmú,

hogy képes mindent elviselni –, oly munkaterületet tár fel előtte, hogy azt az időt, amelynek törvényei alá rendeli ismét magát, teljesen társai szolgálatára fordítja. Szelleme tökéletesen uralja lelkét és testét s az igaz emelkedettség teljes élvezéséhez nincs szüksége testének elhagyására, lelki kötelékének kitágítására. Az ilyen szellem eléri, amit akar, és ez az akarat nem lehet más, mint hogy az alacsonyabban álló testvérei számára a szeretet, a valódi élet kinyilatkozása legyen. Ha ezen megnyilatkozásához szükséges, hogy az anyagi világon és törvényein való hatalmát megmutassa, úgy meg fogja azt tenni, mint ahogy Krisztus is megtehette, aki még hozzátette: "Nagyobb dolgokat is megcselekesztek ennél, ha én az Atyához megyek" (Jn.14,12). Az apostolok és sokan mások Ő utána, bizonyosságot tettek e szavak igazságáról.

A legnagyobb, amit a szellem tenni képes, folytonos előhaladása erőről-erőre s a valódi élet kinyilatkoztatása az alsóbb fokú világoknak. De visszatérve az átlagos emberre, ennek még erőfeszítésre van szüksége, hogy valódi lényege öntudatára jusson és azt megtartsa. Neki még küzdenie kell, hogy az anyag ura maradjon, melynek iskolájából még nem nőtt ki. Azt kérdezed: jól teszik-e a keresztények, ha oly nehezen járható ösvényen járnak, amilyent a buddhizmus jelöl ki? Ha egy ember igaz kereszténnyé vált, azaz képes Krisztus tanainak szellemét felfogni, és azoknak élni, akkor van elég tápláléka és szellemi munkája.

De milyen kevesen vannak az igaz keresztények, milyen kevesen szabadok a szellembénítő türelmetlenségtől és kicsinyességtől, milyen kevesen értik még csak azt is, hogy milyen a Krisztuséhoz hasonló szeretet és mennyivel kevesebb még ennél is azoknak a száma, aki ezt a szeretetet nemcsak felismerték, hanem élnek is abban! A szellem, mint Isten teremtése, egyéniség és habár a szellem valódi lényegét, ismételt bukásai által, a felismerhetetlenségig eltorzította is, azért az egyéniség az anyagon keresztül utat tör magának. Az eltorzult személyiségek különböző karaktereinek pillanatnyi fajtái szerint, különbözik az emberek szükséglete is az igazságnak azon különböző fajtái és formái iránt, amelyek az alacsonyabb világok részére – mint amilyen a Föld is – kinyilatkoztatathatók. Ennél fogva az emberre valamely igazságot rákényszeríteni sohasem lehet, még kevésbé lehet annak módját és formáját rokonszenvesé tenni előtte. Hagyjatok mindenkit azon az úton közeledni céljához, amely neki rokonszenves. Az idő múlásával meg fog érni az ő megis-

merése is és a sokféle tekervényes utat el fogja hagyni, hogy egyenesebb útra lépjen. A ti nyugtalan, erőket szétforgácsoló földi életeteket megfigyelő, magasan fejlett szellem nem ad egyáltalán arra, hogy valaki magát kereszténynek, spiritualistának, buddhistának vagy teozófusnak nevezzi. Aki a maga lényét legjobban felismerte és a szeretet világító útján minden kitérés nélkül halad, éri el célját a leggyorsabban, függetlenül attól, hogy számára a földi vallások közül melyik az igazság megcsendítésében a legszimpatikusabb. Az az igazság: hogy Isten szellem és szeretet, hogy az ember igazi lénye szellem és viszonylagos szeretet, hogy ennek a valódi lényeknek a tökéletessége üdvösségét is magába foglalja; a világok egyetemes előrehaladásával mindig jobban áttör a vallásokban és magukban az emberekben. Igyekeztek az egyetemes előrehaladás idejét siettetni azáltal, hogy teljes erőtökkel harcoltok saját fejlődésetekért, és mindegyikötök, amennyire az igazság kinyilatkoztatásáról táplált hiányos ismeretei megengedik, törekedjen a különböző igazság részletek közötti szakadékok áthidalására. Azért, mert a tökéletlen személyiség az egyik hangzatos rokonszenvesebbnek találja, mint a másikat, annak még nem kell szükségszerűen magasabban állnia vagy az egyetlen nagy igazságot tartalmaznia. Értsétek meg, hogy lehetetlen volna a teljes igazságot úgy, ahogy az az őseletről, Istenből előtör, kijelenteni olyan világ számára, mint a Földetek.

Legyetek hát türelmesek egymás iránt és várjátok mindnyájan türelemmel világotok és saját szellemetek lassú fejlődését. Mivel akarod, elmagyarázom még a megismerésünk és a buddhista tan közötti különbséget a szellemre, és a lélekre vonatkozóan. Jóllehet ez a kis különbség nem szolgál akadályul a felfelé törekvő szellem számára, mert ez mellékes. A buddhista kétféle tudatot tételez fel az emberben, amelyek ellenségesen állnak egymással szemben, és amelyek közül a magasabbnak, a szellemnek az alacsonyabbat, a lelket le kell igaznia. Ő a szellemet Istennek nevezi önmagában és e hit könnyen abba a hibába ejtheti, hogy a még fejletlen szellem akaratát, sőt hajlamait is csalhatatlanoknak, rá nézve egyedül helyeseknek tekinti. Ez a hiba a legszomorúbb következményekkel járhat a szellemre nézve. E téves felfogásból könnyen származhat az a hit, hogy az ember isteni, szepőltenül maradt szellemmel rendelkezik.

Az ember a szellem, lélek és test összeköttetéséből előállott következmény. Isten teremtése a szellem – Istenhez hason-

ló, mivel Isten akaratából származott. Következésképpen olyan lény, amelyben az isteni tulajdonságok kifejlődhetnek volna, azonban nem egyenlő Istennel, mert a tökéletesség elérése számára egy távoli cél volt, Isten viszont az örök tökéletesség. Ennélfogva nem beszélhetünk teljes joggal abszolút örökkévalóságunkról, mert szelleméletünknek kezdete van; amikor Isten akaratára egyéneket teremtett, akiknek a szabad akaratuk a tökéletesség egyenes úton való elérését vagy ezen út időleges elhagyását is lehetővé tette. Egészen külső megjelenési forma nélkül (emberi szavakban a tisztán szellemi dolgokról csak hasonlatokban lehet beszélni) szellem nincsen. Isten burka, vagy megjelenési formája, vagy anyaga (ismét hiányzik nyelvetekben a megfelelő szó) ősfény vagy ősvilágosság, mivel a fény, mozgás és Isten a központ, akiből rezgés (vibráció), teremtő erő, sugárzik. Amikor a szellem, Isten akaratára által maga egyéni életének tudatára jutott, (amely élet ősi eredetében az őselemben mindig benne foglaltatott) lélekkel volt felruházva, amely az ő anyaga volt, éppen úgy, mint az ősfény Isten anyaga. Ez a lélek elválaszthatatlan a szellemtől, és ha a szellem elérte tökéletességét, a lélek mutatja a tökéletesség ragyogását. A szellem a gondolat, a lélek a szóhoz hasonlítható. A szellem a mozgató, a lélek az éter, amely a mozgást a fény formájában jeleníti meg.

Az ismétlődő bukások következtében eltorzította magát ez a még fejletlen szellem, a lelki köpeny összesűrűsödött, lehetővé és szükségessé téve az összeköttetést a durva anyaggal. Amikor az ember megismeri igaz lényét, és csak annak fejlesztése érdekében tevékenykedik, amikor az áldozatra kész felebaráti szeretetet, legelső felemelő erőként felismeri, akkor kifejlődik ismét a szellem szépsége, mely tisztaságában, erejében és szeretetében rejlik. S a szellemmel öröké összeforrott lélek újból a szellem szépségét sugarazza ki. A mélyresüllyedt szellem földi megtestesülésekor teljesen az anyagi világgal azonosítja magát. és durva anyagi öltözete csak kifejezése alacsony szellemi fokának. Igazi lényének egyáltalán nincs tudatában, tiszta szellemi erői elrejtve nyugszanak.

De a szellemnek nem szükséges lelkén diadalmaskodni, azt leigázni, hanem csak tudatára kell ébrednie szellemi erejének, igazi céljának és lényének. Majd ahogy erőről-erőre emelkedik, lelke egyre növekvő szépsége újból láthatóvá lesz, míg tiszta fénné nem válik külső jeleként annak, hogy mozgatója, a szellem tökéletességét elérte. A buddhizmus és spiritualizmus két

fejlődési útjával kapcsolatban kérdezed: vajon az egyéniséget a saját ereje által kivívott nagyobb önállósága és szellemi szabadsága hathatósabban és biztosabban vezeti-e a legfőbb szellemi tökéletességre és vajon a spiritualista, aki aláveti magát a külső befolyásoknak, és aki az összpontosítás hatalmas hatását az egyes egyénre nélkülözi, hasonló magas célt érhet-e el? Abban, amit eddig elmondtam, benne volt a válasz. Mégis szeretnék visszakanyarodni a "saját erőhöz", amelyre a buddhista tökéletességének elérését alapozza, míg ezzel ellentétben, a spiritualistát olyan embernek tünteted fel, aki az adottak felhasználásában találja meg előmenetelét. Hát mi egyéb lenne ennek az adottnak az értékesítése, mint saját erejének használata? A buddhistának épp úgy ki vannak jelölve az útjai, mint a spiritualistának, az egyiknek hagyományok, a másiknak szellemi közlemények által. Mert önmagából, azaz magas fejlettségű szelleme következtében ritkán egyenleti az ember a legfőbb tökéletességre vezető utat.

Minden ember az adott dolgok helyes értékelése révén halad előre, mert ahogy az emberiség általában, úgy minden egyes ember különösen olyan atmoszférával van körülvéve, amely tartalmazza törvényszabta táplálékát. Minden embernek a maga erejét kell felhasználnia, hogy az adott segédeszközöket felismerje, a szellemi táplálékot magába felvegye, asszimilálja. Szellemi előrehaladásunk saját munkánk eredménye, függetlenül attól, hogy arra a szellem emberi öltözéken belül, vagy azon kívül törekszik. Ez nem alapvető különbség. Mindenkinek oda nyújtják a neki szükséges táplálékot, mindenkinek szükséges a legmagasabb, legtisztább erőt alkalmaznia, hogy az előrehaladására adott alkalmakat teljesen kihasználja. Ha fejlődésének eszközeit tekintve nincs alapvető különbség szellem és ember között, mennyivel kevésbé lehet különbség két olyan ember között, akik buddhistának vagy spiritualistának nevezik magukat?

Ha egyszer felismerte az ember a maga valódi lényét és azt az utat, amelyen ezt tökéletességre viheti a "tetterős szeretet" által, úgy ez a megismerés szorosabban köti őt embertársaihoz, mint amennyire a fejletlen egyéniségeket azon kis különbség elkülöníthetné egymástól, amely szerint az igazság egyik változata ebben a pillanatban rokonszenvesebbnek tűnik, mint a másik.

2017-08-08

A kereszténység és a buddhizmus összevetése II.

(Peter Kreeft: *Fundamentals of the Faith: Essays in Christian Apologetics*)

Buddha és Krisztus törekvései olyannyira különböznek, hogy akár azon is elgondolkodhatunk, hogy a buddhizmust lehet-e egyáltalán még "vallásnak" nevezni. Nem beszél Istenről, vagy Brahmanról, mint a hinduizmus, amelyből kivált "Atmanról", avagy lélekről sem beszél. Igazából az "an-atta", vagyis a "nincs lélek" tanát tanítja, ami szerint a személytelen tudat "fonalaiból" ("skandha"-kból) vagyunk összeszöve, méghozzá az ok-okozati szükségszerűség által: mindenféle alapul szolgáló lényeg, "én" nélkül, lélek nélkül.

A buddhizmus nem tagadja Istent. Egyszerűen hallgat Istenről: agnosztikus, nem pedig ateista. De a lélekről nem hallgat: a buddhizmus lélek-tagadása gyakorlati okokból fontos: azt tanítja, hogy ne kötődjünk, ne vágyakozzunk, ne szeressünk. A személyes, egyéni, szabad akaratból való agapé (aktív szeretet) helyett a buddhizmus egy személytelen, általános, egyetemes együttérzést ("karuna") tanít. Gyakran a modern nyugaton is többet hallhatunk az együttérzésről, mint az agapéről, ahogy Dosztojevszki megfogalmazta: "szeretni a gyakorlatban nehéz és félelmetes, ha összehasonlítjuk azzal, hogy milyen egyszerű képzeletben".

A "karuna" és az agapé a tanítványt hasonló tettekre vezeti: elképesztően önzetlen tettekre - csakhogy elképesztően különböző lelkület van ezek mögött. Mindkettőt jól bemutatja egy buddhista történet egy szentéletű valakiről, aki hasonlóan Tours-i Szent Mártonhoz, odaadja köpönyegét a koldusnak. De a buddhista indoka erre nem az, hogy "azért, mert szeretlek", vagy, hogy "mert Krisztus szeret téged", hanem, hogy "Így tenni megvilágosult dolog. Ha fáznál és két kesztyű lenne az egyik kezeden és egy sem a másikon, nem lenne talán megvilágosult dolog az egyik kesztyűt átadni a csupasz kezednek?"

A buddhista nézőpontja nem a megajándékozott jóléte, hanem az ajándékozó megszabadulása az "én" terhéől. Ugyan-

ez a végeredmény akár megajándékozott nélkül is elérhető lenne. Például: egy ember, egy emberevő tigris elől menekülve egy szikla szélére ért. Csak lefele mehetett. Talált egy indát és lemászott rajta, de ott, a szikla tövénél egy másik emberevő tigris volt. Aztán meglátott két egeret, egy feketét és egy fehéret (jin és jang), akik épp elrágják fölötte az indát. Épp mielőtt az inda elszakadt volna, az ember meglátott egy vad számócát a sziklán. Letépte és megette. Finom volt!

A "megvilágosulatlan" csodálkozik, hogy mi ennek az értelme, vagy miért nem próbálta meg az illető a számóccával valahogy elvonni a tigris figyelmét. De a "megvilágosult" így magyarázza a példázatot: "Az ember ugyanúgy ízlett a tigrisnek, mint a számóca az embernek." Más szavakkal az ember, a tigris és a számóca mind egyetlen egy Én. Így keresztülláthatunk az "egyéniség/egyediség" illúzióján. Nem létezik lélek, nincs félelem - nincs félelem a haláltól, mert igazából nem is létezik az a "valaki", aki meghalhatna.

A buddhizmusban az egoizmus (az önző kívánás) okozza az "én" illúzióját. A nyugat számára, a szekularizáltaknak és a vallásosnak egyaránt, a valóságos "én", az ego az ok, és az egoizmus az okozat. Az agapé pedig egy ettől különböző okozata ugyanennek az oknak: az ego önzetlensége, az ego önzősége helyett. A buddhista számára az agapé lehetetlen: nem létezik ego egoizmus nélkül, és "én" önzés nélkül, mert az "én" nem egy valóságos ok (kiindulási alap), amiről elképzelhető, hogy megváltoztatja okozatát, eredményét, hanem sokkal inkább egy illúzió - az önzés hatása, következménye. Igazából nem is létezik az, aki szeretni vagy gyűlölni tudna.

Hogyan lehetséges, hogy ez a nyilvánvaló nihilizmus, ez a nemlétezés-filozófia felszabadulást jelent a buddhistáknak? A válasz magában Buddhában található meg: a személyiségében, élete eseményeiben, és különösképpen az ő "nagy megvilágosodásában".

Jézushoz hasonlóan Buddha is meglehetősen sokkoló tanításokkal állt elő. És, ahogy Jézusnak is, Buddhának is kizárólag a

személyisége miatt hittek. "Szent az ujja hegyéig" - ahogy követői leírják őt. Ha te vagy én álltunk volna elő ugyanazzal, amit Jézus vagy Buddha tanított, egyszerűen kinevettek volna minket. Volt ott valami mély és megmozgató, ami a hihetlent hihetővé tette.

Buddha életének eseményei drámaiak voltak és hozzásegíthetnek felfedezni ezt a "valamit". Mindazonáltal nem Buddha élete vagy személyisége a buddhizmus kulcsa: a buddhizmus létezhetne akár Buddha nélkül is. Ám a kereszténység természetesen nem létezhetne Krisztus nélkül.

A "Buddha" - csakúgy mint a "Krisztus" - egy cím, s nem pedig egy személynév. Jelentése nem más, mint az ő alapvető állítása: "a megvilágosult" vagy "az, ki felébredt". Buddha azt állítja, hogy mi mindnyájan szellemileg alszunk, amíg meg nem tapasztaljuk a Megvilágosodást, avagy Felébredést. Itt a története annak, hogy Buddha hogyan lett Buddha, hogy egy ember hogyan ébredett fel.

Gautama Sziddhártha-nak született, egy király fiaként, aki azt remélte, hogy a hercegből lesz India történetének legnagyobb uralkodója. Apja a külvilágtól elzárva, egy palotában tartotta, földi élvezetekkel körülvéve, hogy az uralkodás minél vonzóbb legyen számára. De kíváncsiságból kilopózott a tiltott külső világba, ahol megpillantotta a négy gyötrelmes látványt. Az első három: egy beteg, egy öreg és egy halott. Gautama keményen törte a fejét ezen a három újonnan felfedezett rejtelmén: a betegségen, az öregségen és a halálon - de eredménytelenül. Aztán jött a negyedik látvány: egy kolduló aszkéta, aki megtagadta a világot, hogy ráleljen a Megvilágosodásra. Gautama úgy döntött, hogy ő is ezt fogja tenni.

Évekig meditált az élet legmélyebb rejtelmén: az ember miért boldogtalan? Miután évekig mindhiába kínoztta a testét, hogy felszabadítsa a lelkét, végül a "középút" mellett döntött, középút a korábbi zabolátlan vágy-kielégítés és a későbbi önkínzás között. Miután évek óta először elfogyasztott egy rendes étkezést, leült lótuszülésben a benareszi szent bodhi-fa alá és eldöntötte,

hogy addig nem kel fel, amíg meg nem világosodik. Amikor felkelt, kijelentette, hogy ő Buddha, s hogy megfejtette az élet nagy rejtelmét.

Ezt a megfejtést meg kell tapasztalni, nem elég csak beszélni róla. **A buddhizmus lényegében nem egy tanítás, hanem egy tapasztalat. Bár végül Buddha is kifejtette tanait (dharma): a Négy Nemes Igazságban foglalta össze minden tanítását.** Ha tanítványai azt kérték, hogy mondjon többet, mindig visszautasította. Minden ezeken kívül "olyan kérdés, ami nem az épülést szolgálja".

Az Első Nemes Igazság az, hogy az élet nem más, mint a dukkha, a szenvedés. Szó szerinti jelentése: "az egységből való kikerülés" vagy elkülönülés - valami a "bűn"-höz nagyon hasonló, de a személyes, kapcsolati dimenzió nélkül: nem a kapcsolat megszakadása (Istennel), hanem a megszakadt, megtört tudat. A belső megtöröttség a buddhizmus "rossz híre", ami megelőzi az ő "evangéliumát", az "jóhíret".

A Második Nemes Igazság nem más, mint, hogy a szenvedés oka a "tanha", a "kapzsiság", a "létszomj", az önző vágy. A miatt a távolság miatt szenvedünk, ami elválasztja azt, amink van attól, amire vágyunk. Ezt a rést az elégedetlenségünk okozza, a vágyunk, hogy megkaphassuk azt, amink nincs, vagy a vágy, hogy megőrizzük, amink most van (pl.: az életünket, ami a haláltól való félelmünk okozója). Ezért Buddha szemében a vágy a főellenség, minden szenvedésünk okozója.

Ez megmagyarázza a "nincs lélek" tanítását. A vágyakozás azt az illúziót kelti, hogy a vágyakozó különbözik a vágy tárgyától: a két különböző létező illúzióját. A megvilágosodás nem más, mint ennek az illúzióknak a "kiirtása". Az "én akarom azt" létrehozza az "én" illúzióját, ami különbözik az "az"-tól és ez a szenvedés okozója. A vágy minden szenvedés tüzének üzemanyaga.

A Harmadik Nemes Igazság szükségszerűen következik az előzőből. Ahogy megszüntetjük az okot, megszűnik az okozat. Így a szenvedést úgy lehetséges kioltani (nirvána), ha kiolt-

juk az okát: a vágyat. Eltávolítjuk a tüzelőanyagot és kialszik a tűz.

A Negyedik Nemes Igazság elmondja, hogyan oltsd ki a vágyaidat: az ego-csökkentés "Nemes Nyolcstréti Ösvényén", az élet nyolc meghatározott területén: befelé és kifelé egyaránt (pl.: "helyes szemlélet", "helyes képzetársítás", stb.)

A Négy Nemes Igazság tartalma specifikusan buddhista, de a formája egyetemes. Minden vallás, minden gyakorlatias filozófia, minden terápia, legyen az szellemi vagy testi, rendelkezik ezzel a négy Nemes Igazsággal: tünetek, diagnózis, kilátás és kezelés. Ezek a rossz okozat - rossz ok, jó okozat - jó ok megfelelői.

Például a marxizmus Négy Nemes Igazsága: osztályharc, kapitalizmus, kommunizmus és forradalom. A kereszténységé: halál, bűn, Krisztus és üdvözülés.

A legfontosabb lépés a négy közül a második: a beteg ismeri tüneteit, de csak egy képzett orvos képes diagnosztizálni a rejtett okot, a betegséget. Ha már a betegséget diagnosztizálták, akkor a legtöbbnek a kilátása és kezelése már szabványos: akár egy orvosi kézikönyvből is ki lehet keresni.

Ebben a döntő témában - az emberi probléma diagnózisában - a kereszténység és a buddhizmus olyan messze van egymástól, amennyire csak lehetséges. Ahol Buddha a vágyat túl erősnek találja, ott Krisztus túl gyengének. Azt akarja, hogy jobban szeressünk, nem pedig azt, hogy kevésbé: hogy szeressük Istent teljes szívünkkel, teljes lelkünkkel, teljes elménkkel és minden erőnkkel. **Buddha a fájdalom problémáját a lélek eutanáziájával "oldja meg": valóban meggyógyítja az egoizmus, az önzés és a szenvedés betegségét, de csak úgy, hogy közben megöli a beteget: az ego-t, az ént, a lelket, vagyis Isten énképét az emberben.**

Habár a dolog talán mégsem annyira ellentmondásos: a "vágy", amiről Buddha beszél az csak az önző vágy. **Ő nem különbözteti meg az önzetlen szeretetet (agapé) az önző szeretettől (érosz), egész egyszerűen nem is foglalkozik az agapéval.**

Buddha behatóan ismeri és elítéli a vágyat, ami valami olyan megszerzésére irányul, ami kevesebb nálunk, mint például pénz, szex, hatalom, de számára teljesen ismeretlen az a vágy, hogy valami nálunknál nagyobbak a hatalma alá kerüljünk. Buddha ismeri a kapzsiságot, de Istent nem. Igaz, ami igaz: mi, nyugatiak, akiknek az élete és gazdasági rendszere a kapzsiságon alapul, meg kell, hogy hallgassuk Buddhát, amikor arról beszél, amit ő tud és amit mi elfelejtettünk. De a buddhisták még sokkal inkább meg kell, hogy halljanak valamit, amiről ők nem tudnak: az örömhírt Istenről és az Ő szeretetéről.

2018.12.08